

Ny Bokin'i Daniela — Isa Enina amby Efaolo

Ny Fitsaharana sy ny Famelombelomana

Jeff Pippenger

2024-01-10

Iza àry no hampianariny fahalalana? ary iza no hampahafantariny ny fampianarana? Ireo izay efa voasara-nono tamin'ny ronono sy voaesotra tamin'ny nono. Fa didy tsy maintsy ampiana didy, didy ampiana didy; tsipika ampiana tsipika, tsipika ampiana tsipika; kely etỳ, kely erỳ; fa amin'ny molotra miakanakam-piteny sy amin'ny fiteny hafa no hitenenany amin'ity firenena ity. Dia hoy Izy tamin'izy ireo: Ity no fitsaharana izay ahafahanareo mampitsahatra ny reraka; ary ity no famelombelomana; kanefa tsy nety nihaino izy. Fa ny tenin'i Jehovah dia tonga taminy ho didy ampiana didy, didy ampiana didy; tsipika ampiana tsipika, tsipika ampiana tsipika; kely etỳ, kely erỳ; mba handehanany ka hianjera miamboho, ka ho torotoro sy ho voafandrika ary ho voasambotra. Koa henoy ny tenin'i Jehovah, ianareo mpaneso, izay manapaka ity firenena izay any Jerosalema ity. Satria ianareo manao hoe: Efa nanao fanekena tamin'ny fahafatesana izahay, ary tamin'ny fiainan-tsi-hita no nifanaovanay; raha mandalo ny famaizana manafotra, dia tsy hahatratra anay izany; fa ny lainga no nataonay fialofana, ary ny fitaka no niafenanay; koa izao no lazain'i Jehovah Tompo: Indro, mametraka vato ao Ziona Aho ho fanorenana, dia vato voasedra, vato fehizoro sarobidy, fanorenana mafy orina; izay mino dia tsy ho maika. Ary hataoko ho tsipika ny fitsarana, ary ho pilao ny fahamarinana; dia hofafan'ny havandra ny fialofan'ny lainga, ary hosaforan'ny rano ny fitoerana mifafina. Ary ho foana ny fanekenareo tamin'ny fahafatesana, ary tsy haharitra ny fifanarahana tamin'ny fiainan-tsi-hita; raha mandalo ny famaizana manafotra, dia hohitsakitsahiny ianareo. Isaia 28:9–18.

Tamin'ny taona 1863, ireo lehilahy mpaniratsira izay nanapaka tao Jerosalema dia nanomboka asa miandalana handrakofana ny firavak'i Miller sy hanoloana azy ireny amin'ny vola madinika sy firavaka sandoka. Tamin'ny fanaovana izany dia “nanao fanekena tamin'ny fahafatesana” izy ireo, “nataony” ny “lainga” ho “fialofany” ary “niafina” “tao ambanin'ny lainga.” Nefa izy ireo dia tsy maintsy hosedrainsa amin'ny hafatry ny andro farany momba ny “fitsaharana” sy ny “famelombelomana,” izay lazain'i Petera ao amin'ny bokin'ny Asan'ny Apostoly.

Fa ireo zavatra ireo, izay efa nambaran'Andriamanitra rahateo tamin'ny vavan'ny mpaminaniny rehetra, dia ny hijalian'i Kristy, no efa notanterahiny toy izany. Koa mibebaha hianareo, ary miverena hiova fo, mba hovanoina tsy ho tsaroana intsony ny fahotananareo, raha ho avy avy amin'ny fanatrehan'ny Tompo ny andro famelombelomana; ary Izy haniraka an'i Jesosy Kristy, izay efa notorina taminareo rahateo; Izay tsy maintsy horaisin'ny lanitra mandra-pahatongan'ny andro fanarenana ny zavatra rehetra, izay efa nolazain'Andriamanitra tamin'ny vavan'ny mpaminaniny masina rehetra hatramin'ny fiandohan'izao tontolo izao. Fa Mosesy dia nilaza marina tamin'ny razana hoe: Mpaminany tahaka ahy no hatsangan'ny Tompo Andriamanitrareo ho anareo avy amin'ny rahalahinareo; Izy no henoinareo amin'ny zavatra rehetra izay holazainy aminareo. Ary izao no hitranga: ny fanahy rehetra izay tsy hihaino izany Mpaminany izany dia hofongorana tsy ho isan'ny olona. Eny, ary ny mpaminany

rehetra hatramin’i Samoela sy izay nanaraka azy, dia izay rehetra niteny, dia nanambara rahateo koa ireo andro ireo. Asan’ny Apostoly 3:18–24.

Petera dia manambara fa ny mpaminany rehetra dia niteny ny amin’ny andro famelombelomana sy ny ranonorana farany; ary i Isaia kosa dia manondro ilay sokajy izay mandà ny andro famelombelomana farany izay miseho eo am-pamaranana ny fitsarana famotorana, amin’ny fotoana izay fafàna ny ota ary ilatsahan’ny ranonorana farany. Amin’izany fotoana izany, ilay sokajy izay nanao fanekem-pahafatesana, izay resahin’i Isaia, araka ny filazan’i Petera, dia “horingana tsy ho isan’ny olona.” Matetika i Rahavavy White no miresaka momba io fotoana io indrindra, dia ny fitsaharana sy ny famelombelomana resahin’i Isaia.

“Ny anjely izay miray amin’ny fanambaràna ny hafatry ny anjely fahatelo dia hanazava ny tany manontolo amin’ny voninahiny. Asa iray maneran-tany sy manana hery tsy fahita no voalaza mialoha eto. Ny hetsika momba ny fiavian’i Kristy tamin’ny 1840–44 dia fanehoana be voninahitra ny herin’Andriamanitra; ny hafatry ny anjely voalohany dia nentina hatrany amin’ny tobim-piasana misionera rehetra eran’izao tontolo izao, ary tany amin’ny firenena sasany dia nisy fahalianana ara-pivavahana lehibe indrindra izay efa vavolombelon’ny tany rehetra hatramin’ny Fanavaozana tamin’ny taonjato fahenina ambin’ny folo; nefa ireo dia mbola ho lavon’ny hetsika mahery vaika eo ambanin’ny fampitandremana farany ataon’ny anjely fahatelo.

“Ny asa dia hitovy amin’izay natao tamin’ny Andron’ny Pentekosta. Tahaka ny nanomezana ny ‘orana aloha’, dia ny firotsahan’ny Fanahy Masina tamin’ny fanokafana ny filazantsara, mba hampitsimohan’ny voa sarobidy, dia homena toy izany koa ny ‘orana aoriana’ amin’ny famaranana izany ho amin’ny fahamasahan’ny vokatry. ‘Dia ho fantatsika, raha mazoto hahalala an’i Jehovah isika; ny fiposahany dia voaomana tahaka ny maraina; ary ho avy amintsika tahaka ny ranonorana Izy, dia tahaka ny ranonorana aoriana sy aloha amin’ny tany.’ Hosea 6:3. ‘Koa mifalia, ry zanak’i Ziona, ary miravoravoa ao amin’i Jehovah Andriamanitrareo; fa nomeny anareo araka ny antonony ny ranonorana aloha, ary hampidinin’ny ho anareo ny ranonorana, dia ny ranonorana aloha sy ny ranonorana aoriana.’ Joela 2:23. ‘Ary amin’ny andro farany, hoy Andriamanitra, no handatsahako ny Fanahiko amin’ny nofo rehetra.’ ‘Ary na zovy na zovy no hiantso ny anaran’ny Tompo dia hovanjena.’ Asan’ny Apostoly 2:17, 21.”

“Ny asa lehibe ataon’ny filazantsara dia tsy hifarana amin’ny fanehoana ny herin’Andriamanitra kely noho izay nanamarika ny fanombohany. Ireo faminaniana izay tanteraka tamin’ny firotsahan’ny ranonorana aloha tamin’ny fanokafana ny filazantsara dia mbola ho tanteraka indray amin’ny ranonorana farany amin’ny famaranana azy. Ireto no ‘andro famelombelomana’ izay nantrehin’ny apostoly Petera tamim-piandrasana, raha hoy izy: ‘Koa mibebaha ianareo ary miova fo, mba hovanoina ny fahotany, rehefa tonga avy amin’ny fanatrehan’ny Tompo ny andro famelombelomana; ary Izy haniraka an’i Jesosy.’ Asan’ny Apostoly 3:19, 20.” Ilay Ady Lehibe, 611.

Ny fizahan-toetra dia mifototra amin’ny metodôlôjian’ny ranonorana farany, izay aseho ho “didy anampy didy.” Ny hafatry ny fizahan-toetra dia ampitain’ny mpiambina izay “fiteny hafa” no azy,

ary aseho ho manana “molotra miakanakam-piteny” izy ireo. Ny hafatry ny fizahan-toetran’ny ranonorana farany dia ho ampitain’ny mpiambina izay tsy voaofana tamin’ny metodôlôjian’ny Protestantisma nihemotra sy ny Katôlika, izay noraisin’ny Advantisma nandritra ny tantaran’ny fikomiany manontolo.

“Ny fotoana izay hahatongavan’ny fitsapana amin’ny fanahy rehetra dia tsy lavitra intsony. Hatosika amintsika ny mariky ny bibidia. Izay efa niolikolika tsikelikely tamin’ny fitakian’izao tontolo izao ka nifanaraka tamin’ny fanaon’izao tontolo izao dia tsy hahita ho sarotra ny manaiky ny fahefana misy, toy izay hanaiky hiharan’ny fanesoana, ny faniratsirana, ny fandrahonana am-ponja, ary ny fahafatesana. Ny ady dia eo amin’ny didin’Andriamanitra sy ny didin’olombelona. Amin’izany andro izany dia hosarahana ao amin’ny fiangonana ny volamena amin’ny tain-drendrika. Ny tena toe-panahy araka an’Andriamanitra dia haseho mazava tsara ho hafa noho ny endrika ivelany sy ny haingon-ketsaketsaka mitovy aminy. Kintana maro izay efa noderaintsika noho ny famirapiratany no ho faty ao amin’ny haizina amin’izay. Ny akofa, tahaka ny rahona, dia hoentiny ny rivotra hiala, na dia avy amin’ny toerana izay ahitantsika afa-tsy gorodona feno vary tsara aza. Izay rehetra mitafy ny firavaky ny fitoerana masina, nefa tsy mitafy ny fahamarinan’i Kristy, dia hiseho amin’ny henatry ny fitanjahany.”

“Rehefa voakapa ireo hazo tsy mamoa satria manavesatra ny tany, rehefa sarahina amin’ny marina ireo vahoaka maro sandoka ho rahalahy, dia haseho miharihary ireo miafina, ary hifandrindra eo ambanin’ny sainan’i Kristy miaraka amin’ny hosana. Ireo izay saro-kenatra sy tsy natoky tena dia hanambara ampahibemaso fa an’i Kristy sy ny fahamarinany. Ny osa indrindra sy misalasala indrindra ao amin’ny fiangonana dia ho tahaka an’i Davida—vonona hanao sy hahasahy. Arakaraka ny halalin’ny alina ho an’ny olon’Andriamanitra no hampamirapiratra kokoa ny kintana. Satana dia hampahory mafy ny mahatoky; nefa, amin’ny anaran’i Jesosy, dia hivoaka ho mihoatra noho ny mpandresy izy. Amin’izay no hisehoan’ny fiangonan’i Kristy ho ‘tsara tarehy tahaka ny volana, madio tahaka ny masoandro, ary mahatahotra tahaka ny tafika mitondra faneva.’”

Ny voan’ny fahamarinana izay afafin’ny ezaka fitorian’ny misionera dia hitsimoka amin’izay, hamony ary hamoa. Fanahy maro no handray ny fahamarinana, dia ireo izay haharitra amin’ny fahoriana ka hidera an’Andriamanitra noho ny ahafahany mijaly noho i Jesosy. “Amin’izao tontolo izao no hahitanareo fahoriana; nefa mahereza; Izaho efa naharesy izao tontolo izao.” Rehefa handalo manerana ny tany ny loza mibosesika, rehefa manadio ny famoloan’i Jehovah ny fikororohana, Andriamanitra no ho famonjen’ny olony. Ny zava-bitan’i Satana dia mety hasandratra ho avo, nefa ny finoan’ireo madio sy masina tsy mba ho kivy.

Nentin’i Elia avy teo amin’ny fangady i Elisa ka napetrany taminy ny lambany famantarana ny fanokanana. Ny antso ho amin’ity asa lehibe sy manetriketrika ity dia natolotra tamin’ny lehilahy nanam-pahaizana sy manan-kaja; raha ireo no nanetry tena teo imasony ka nitoky tanteraka tamin’i Jehovah, dia ho nomeny voninahitra izy hitondra amim-pandresena ny fanevany ho amin’ny fandresena. Kanjo nisaraka tamin’Andriamanitra izy ireo, nilefitra tamin’ny herin’ny izao tontolo izao, ka nolavin’i Jehovah.

“Maro no nanandratra ny siansa ka very tsy nahatazana intsony ny Andriamanitry ny siansa. Tsy mba izany no toetry ny fiangonana tamin’ny andro madio indrindra.”

“Hanao asa iray Andriamanitra amin’ny androntsika izay vitsy ihany no manantena azy. Hanangana sy hanandratra eo amintsika Izy ireo izay ampianarin’ny hosotry ny Fanahiny kokoa noho ny fanofanana ivelany avy amin’ny andrim-pampianarana siantifika. Tsy tokony hatao tsinontsinona na hotsaraina ireo fitaovana ireo; voatendrin’Andriamanitra izy ireny, nefa ny fepetra ivelany ihany no azony omena. Hasehon’Andriamanitra fa tsy miankina amin’ny olombelona manam-pahaizana sy mihevitra tena ho zava-dehibe Izy.” Testimonies, volume 5, 81, 82.

Ny “famaizana tondraka” dia tandindon’ny lalàna Alahady, izay manomboka amin’ny ora isehoan’ilay horohoron-tany lehibe ao amin’ny Apokalypsy faha-iraika ambin’ny folo. Izy io dia maneho ny fotoam-pitsapana mivoatra momba ny lalàna Alahady.

“Ny firenena vahiny dia hanaraka ny ohatry ny Etazonia. Na dia izy aza no mitarika eo aloha, dia mbola io krizy io ihany no hanjo ny olontsika any amin’ny faritra rehetra amin’izao tontolo izao.” Testimonies, boky faha-6, 395.

Vao mialoha indrindra ny lalàn’ny Alahady dia fafàna hivoaka eo am-baravarankely ny vola sandoka ao amin’ny nofin’i Miller, tahaka ny andoavan’ny vavan’ny Tompo ny Advantista Laodikia. Avy eo ny fiangonana dia asandratra ho faneva, “tsara tarehy tahaka ny volana, mazava tahaka ny masoandro, ary mahatahotra tahaka ny tafika mitondra faneva”. Ny hafatr’i Isaia izay mivoaka avy amin’ny “lela hafa” sy “molotra miambakavaka” dia maneho ireo izay atsangana sy asandratra ary ampianarin’ny hosotry ny Fanahiny fa tsy amin’ny fampiofanana ivelany avy amin’ny andrim-pampianarana siantifika. Tsy mahazaka ny fitsapana amin’ny “didy mandimby didy” ny mamo ao Efraima, fa levona ny fahendren’ny olon-kendrin’izy ireo. Efa tonga ho tahaka ny boky voaisy tombo-kase aminy ny faminania.

Ny tantara izay, araka an’i Petera, noresahin’ny mpaminany rehetra hatramin’i Samoela, dia manome sary fanoharana maromaro momba ny fandranganana ireo Advantista izay mandà ny hafatry ny ranonorana farany; kanefa tsy fahafatesana ara-batana no iharan’izy ireo amin’ny lalàn’ny Alahady, fa fahafatesana ara-panahy izay miaraka amin’ny fahatsapana ny zava-misy fa very mandrakizay izy ireo, araka ny anehoan’ireo virijina adala, izay ao amin’ny bokin’i Amosa no mifoha ka mahatsapa fa very izy.

Indro, ho avy ny andro, hoy Jehovah Tompo, izay handefasako mosary amin’ny tany, tsy mosary amin’ny mofo, na hetaheta amin’ny rano, fa ny hihaino ny tenin’i Jehovah; ary hirenireny hatramin’ny ranomasina ka hatramin’ny ranomasina izy, ary hatrany avaratra ka hatrany atsinanana no hihazakazahany etsy sy eroa hitady ny tenin’i Jehovah, nefa tsy hahita izany. Amin’izany andro izany dia ho reraky ny hetaheta ny virijina tsara tarehy sy ny zatovo. Izay mianiana amin’ny fahotan’i Samaria ka manao hoe: Velona ny andriamanitrao, ry Dana; ary: Velona ny fomban’i Beri-sheba; dia hianjera ireny ka tsy hitsangana intsony mandrakizay. Amosa 8:11–14.

Rehefa avy nanondro ny ora momba ny lalàn'ny Alahady tamin'ny alalan'ny tandindon'ny “kapoka manafotra” i Isaia, dia miresaka ny tahotra sy ny tebiteby mitohy ao amin'ireo izay nanao fanekena tamin'ny fahafatesana izy.

Ary hovàna ny fanekenareo amin'ny fahafatesana, ary tsy haharitra ny fifanarahana amin'ny helo; raha mandalo ilay loza manafotra, dia ho voahitsakitsany ianareo. Hatramin'ny fotoana hiaingany dia hisambotra anareo izany; fa isa-maraina no handalovany, andro aman'alina; ary ho fahoriana ihany ny hahatakatra ny tatitra. Isaia 28:18, 19.

Ny fahatakarana ny fitomboan'ny fahalalana, izay asehon'ny firavak'i Miller, dia tsy ho azo intsony amin'izany fotoana izany; nefa ny “fahatakarana” ny tatitra momba ny krizin'ny lalàn'ny Alahady izay mandroso no hampahafantatra fa nofoanana ny fanekenany tamin'ny fahafatesana. Ireo izay niery “teo ambanin'ny lainga” dia hahafantatra amin'izay fa “Jehovah Tompo” no nametraka “tao Ziona ho fanorenana vato iray, vato voazaha toetra, vato fehizoro saro-bidy, fanorenana mafy orina,” kanefa ho tara loatra izany. Ny lainga izay niafenany nandritra ny fandrosoany namakivaky ny tantara dia hofafàna amin'izay. Maro amin'ireo lainga miharihary ireo no mora fantarina ao amin'ny fahitana ny amin'ny Reniranon'i Ulai.

Ny Millerita, araka ny fifanarahan'izany amin'ny fahatakarana'izany ireo ny Daniela toko faharoa, dia namantatra ireo fanjakana ao amin'ny Daniela valo ho ireo fanjakana ihany izay aseho ao amin'ny toko fahafito. Ny fanavahana ny toko roa dia izao: ny toko fahafito no maneho ny lafiny ara-politikan'ireo fanjakana, ary ny toko fahavalo no maneho ny lafiny ara-pivavahan'ireo fanjakana. Noho izany antony izany, ny Daniela toko fahavalo dia aseho amin'ny voambolana momba ny fitoerana masina.

Ny toko fahavalo ao amin'i Daniela dia mampiasa tandindon'ny fitoerana masina hanehoana ireo fanjakana; kanefa simba avokoa ny tandindon'ny fitoerana masina rehetra aseho ao amin'io toko io, ka izany no manamarika ny fahasamihafana misy eo amin'ny fivavahana marina an'i Kristy sy ny fivavahana sandokan'i Satana. Ny ondrilahy dia biby nampiasaina ho fanatitra tao amin'ny fitoerana masin'Andriamanitra, nefa ny fanatitra rehetra tao amin'ny fitoerana masina dia tsy maintsy lavorary. Ilay ondrilahy ao amin'ny toko fahavalo dia tsy mendrika hampiasaina ho fanatitra tao amin'ny fitoerana masin'Andriamanitra, satria tsy nitovy ireo tandrony.

Dia nanozongozoko ny masoko aho ka nahita; ary indro, nisy ondrilahy iray nitsangana teo anoloan'ny ony, nanana tandroka roa; ary avo ireo tandroka roa ireo; nefa ny iray avo noho ny iray, ary ilay avo kokoa no nitsiry tatỳ aoriana. Daniela 8:3.

Ny ondrilahy iray nanana tandroka roa tsy mitovy halava dia tsy ho nekena ho fanatitra tao amin'ny fitoeran'Andriamanitra masina; nefa ny tandindona eto dia tsy an'ny fivavahana marina avy amin'Andriamanitra, fa an'ny fivavahana sandoka avy amin'i Satana, dia ny fanompoan-tsampy. Ny fanjakana manaraka dia naseho tamin'ny osilahy, izay fanatitra ao amin'ny fitoerana masina koa; nefa indray, voalana ny osilahy, satria nanana tandroka teo anelanelan'ny masony izy, ka tsy nanana ilay firindrana mitovy sy fahatanterahana takina amin'ny fanatitra ao amin'ny fitoerana masina.

Ary raha mbola nandinika aho, indro, nisy osilahy lahy avy tany andrefana tonga teo ambonin'ny tany rehetra, nefa tsy nikasika ny tany akory; ary ilay osilahy dia nanana tandroka lehibe teo anelanelan'ny masony. Daniela 8:5.

Tamin'ny farany dia tapaka ilay tandroky ny osilahy ka niteraka tandroka efatra, izay manaisotra azy koa tsy ho azo ekena ho fanatitra ao amin'ny fitoeran'Andriamanitra.

Koa dia tonga lehibe indrindra ny osilahy lahy; ary raha mbola nahery izy, dia tapaka ilay tandroka lehibe; ary nisolo azy no nipoiran'ny tandroka efatra malaza, nitodika ho amin'ny rivotra efatry ny lanitra. Daniela 8:8.

Ny toko faha-valon'i Daniela dia manomboka nefa tsy asiana tandindona ilazana ny fanjakan'i Babylona. Efa naorina ara-Baiboly sahady i Babylona, ilay fanjakana voalohany ao amin'ny faminanian'ny Baiboly, teo ambonin'ny vavolombelona roa ao amin'ny toko faharoa sy ny toko fahafito; kanefa ao amin'ny toko fahavalo dia afenina amin'ny fikasana i Babylona mba hanasongadinana ilay toetra ara-paminaniana momba ny fahefana papaly izay mandray ratra mahafaty nefa sitrana ihany amin'ny farany. Mandritra ny fotoana manomboka amin'ny ratra mahafaty nahazo azy ka hatramin'ny fahasitranany, dia afenina, na adino, ara-paminaniana ny fahefana papaly. Io fanafenana io koa dia nasehon'ny fanesorana ny fanjakan'i Nebokadnezara ary taorian'izany dia naverina taminy indray.

Ny toko fahavalo ao amin'i Daniela dia manomboka amin'ny tandindona mivantana ny fanjakana faharoa amin'ny fampidirana ny ondrilahy lahy izay maneho ny fanjakan'ny Medo-Persia, ary manaraka izany ny osilahy lahy simba izay maneho ny fanjakan'i Gresy. Avy eo, avy amin'ny iray amin'ireo rivotra efatra izay nivakivakian'ireo tandroka efatr'i Gresy, dia hitan'i Daniela ny tandroka kely iray izay maneho ny fanjakana fahefatr'i Roma. Ny tandroka kely dia maneho ireo dingana roa samy hafa amin'i Roma, izay aseho ao anatin'ny andininy efatra. Roma jentilisa dia asehon'ny tandroka kely amin'ny maha-lahy, ary Roma papaly kosa amin'ny maha-vavy ny tandroka kely.

Ary avy tamin'ny iray tamin'ireo no nivoaka tandroka kely iray, izay nitombo fatratra dia fatratra nankany atsimo sy nankany atsinanana ary nankany amin'ilay tany mahafinaritra. Ary nitombo izy, hatramin'ny nahatratra ny antokon'ny lanitra aza; ka ny sasany tamin'izany antoko izany sy tamin'ny kintana dia nazerany tamin'ny tany, ary nohitsakitsahiny. Eny, nanandratra tena izy hatramin'ny nahatratra ny Andrianan'ny antoko aza; ary tamin'ny alalany no nanesorana ny fanatitra isan'andro, ary nazerany ny fitoeran'ny fitoerany masina. Ary nisy antoko nomena azy hanohitra ny fanatitra isan'andro noho ny fahadisoana; ka nariany tamin'ny tany ny fahamarinana; ary nanao izy ka nahomby. Daniela 8:9–12.

Ilay tandroka kely avy any Roma izay miditra ao amin'ny fitantarana ao amin'ny andininy fahasivy dia aseho amin'ny endrika lahy; ary avy eo, ao amin'ny andininy fahafolo, ilay tandroka kely dia aseho amin'ny endrika vavy; avy eo, ao amin'ny andininy fahiraika ambin'ny folo, ilay tandroka kely dia aseho amin'ny endrika lahy; ary avy eo, ao amin'ny andininy faharoa ambin'ny folo, ilay tandroka kely dia aseho indray amin'ny endrika vavy.

Toko fahavalo ao amin'i Daniela dia manafina ny fanjakana voalohany; avy eo, ny fanjakana roa manaraka dia aseho ho bibidia ao amin'ny fitoerana masina izay efa simba; ary ny fanjakana fahefatra kosa dia aseho amin'ny alalan'ny tandroka iray. Ara-paminaniana dia voahozongozona io tandroka io, satria miseho ho lehilahy izy, avy eo ho vehivavy, avy eo ho lehilahy, ary avy eo ho vehivavy.

Ny vehivavy tsy hitafy izay an'ny lehilahy, ary ny lehilahy tsy hitafy fitafian'ny vehivavy; fa izay rehetra manao izany dia fahavetavetana eo anatrehan'i Jehovah Andriamanitrao.
Deuteronomia 22:5.

Ny fisehoan'ilay tandroka kely amin'ny endrika lahy, dia an'ny Roma jentilisa, ka hita ao amin'ny andininy faha-sivy sy faha-iraika ambin'ny folo; ary ny fisehoan'ilay tandroka kely amin'ny endrika vavy, dia an'ny Roma papaly, ka hita ao amin'ny andininy faha-folo sy faha-roa ambin'ny folo. Ny maha-lahy na maha-vavy ilay tandroka kely dia fantatra amin'ny fandinihana ny tenin'i Daniela eo amin'ny ambaratongan'ny lahatsoratra tany am-boalohany, zavatra izay tsy azon'i Miller nojerena, satria Cruden's Concordance ihany no nampiasainy, ary Cruden's Concordance dia tsy manome fampahalalana momba ny fiteny tany am-boalohany. Ny fifandimbiasan'ny maha-lahy sy maha-vavy manerana ireo andininy efatra ireo dia fantatry ny mpandika ny Baiboly King James, ary notehiriziny tao amin'ilay andalana izany maha-lahy sy maha-vavy izany, raha fantatrao izay tokony hotadiavina.

Nahafantatr'ireo mpandika teny ny fanavahana misy eo amin'ilay tandroka kely lahy sy ilay tandroka kely vavy ao amin'ny andininy sivy ka hatramin'ny roa ambin'ny folo, ary nasehony izany fanavahana izany tamin'ny teny hoe "it." Ny teny hoe "it" dia ampiasaina amin'ilay tandroka kely rehefa amin'ny endrika vavy izy. Jereo Daniela toko faha-valo, andininy faha-folo:

Ary nitombo dia lehibe izany, hatramin'ny tafiky ny lanitra aza; ary ny sasany tamin'izany tafika izany sy tamin'ireo kintana dia nazerany tamin'ny tany, ka nohitsakitsahiny. Daniela 8:10.

Nanjary lehibe izy, ary nampianjera izy, ka izany no amantarana fa ilay tandroka kely dia ilay vehivavy. Hoy ny andininy faha-roa ambin'ny folo:

Ary nisy tafika nomena azy hanohitra ny fanatitra isan'andro noho ny fahadisoana; ary nariany tamin'ny tany ny fahamarinana; ka nanao araka izay sitrany izy, sady nahomby. Daniela 8:12.

Ao amin'ny andininy faha-roa ambin'ny folo, dia nampiana ny teny hoe "him", ary tsy maneho araka ny marina ilay tandroka kely izany, satria ilay tandroka kely ao amin'ilay andininy dia asongadina indroa ho "it", ka maneho ny maha-vavy azy. Mazava ho azy fa fantatry ny mpandika teny ny fanavahana ny lahy sy ny vavy nataon'i Daniela, nefa tsy azony antoka izay nokasain'i Daniela hambara, ka niezaka izy ireo hanao an'ilay tandroka kely ao amin'ilay andininy ho lahy amin'ny alalan'ny fanampiana ilay teny natao sora-mandry hoe "him", kanefa tsy tohanan'ny tena tenin'i Daniela izany. Ny teniny dia manondro ilay tandroka kely ho vavy, ary "it" (ilay tandroka kely vavy) no nanipy ny fahamarinana tamin'ny tany, ary "it" (ilay tandroka kely vavy) no nanao ka nahomby.

Ao amin'ny andininy fahasivy, ny teny hoe “tandroka kely” dia amin'ny lahy, ary maneho an'i Roma jentilisa. Nivoaka avy tamin'ny iray tamin'ireo “rivotra efatra” izay nihalevonan'ny Fanjakana Grika izy. Ao amin'ilay andininy, mifanaraka amin'ny tantara, i Roma jentilisa dia naharesy faritra ara-jeografia telo raha nandray ny toerany teo ambonin'ny seza fiandrianan'ny tany.

Ary avy tamin'ny iray tamin'ireo no nivoahan'ny tandroka kely anankiray, izay nitombo indrindra ka nihanalehibe dia nihanitombo ho amin'ny atsimo sy ho amin'ny atsinanana ary ho amin'ilay tany mahafinaritra. Daniela 8:9.

Ao amin'ny andininy fahiraika ambin'ny folo (izay ahitana ny iray amin'ireo sehatra iadian-kevitra lehibe momba ny hoe “ny isan'andro”), ny tandroka kely dia aseho amin'ny hoe “izy,” “azy,” ary “ny azy.”

Eny, nanandratra ny tenany izy ka tonga hatramin'ny Andrianan'ny tafika; ary tamin'ny alalany no nanesorana ny fanatitra isan'andro, ary narodana ny fitoeran'ny fitoerany masina. Daniela 8:11.

Hanohy izao fandalinana izao isika ao amin'ny lahatsoratra manaraka.

“Ny foto-kevitra rehetra ao amin'ny tenin'Andriamanitra dia samy manana ny toerany, ary ny zava-misy rehetra dia samy manana ny heviny. Ary ny rafitra manontolo, amin'ny famolavolana azy sy amin'ny fanatanterahana azy, dia mijoro ho vavolombelon'ny Mpamorona azy. Rafitra toy izany dia tsy misy saina hafa afa-tsy ny an'ny Ilay Tsy Manam-petra no afaka namorona na nanao azy.” Education, 123.